

Naturvärdesinventering

Smedjan 1 och 2, Umeå kommun

SWECO

Uppdrag: Umeå kommun – NVI Smedjan
Uppdragsnummer: 30043638
Kund: Umeå kommun
Datum: 2022-06-21
Rapport: Elin Eriksson
Granskning: David Rocksén

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund och uppdragets syfte	5
2. Metod.....	7
2.1 Metodbeskrivning	7
2.2 Tidpunkt och ansvarig personal	8
2.3 GIS och fältdatafångst.....	8
3. Resultat.....	9
3.1 Inventeringsområdet och det omgivande landskapet.....	9
3.2 Resultatet av fältinventeringen	10
3.2.1 Översikt.....	10
3.2.2 Naturvärdesobjekt.....	12
3.2.3 Naturvårdsarter	13
3.2.4 Blåsippa, <i>Hepatica nobilis</i>	14
3.2.5 Invasiva arter	14
4. Sammanfattning.....	15
5. Referenser	16

1. Inledning

1.1 Bakgrund och uppdragets syfte

Byggnadsnämnden i Umeå kommun ämnar detaljplanlägga fastigheterna Smedjan 1 och Smedjan 2 för att skapa planmässiga förutsättningar för bostäder (se Figur 1). Området omfattar 1,2 ha och ligger i Obbola, cirka 15 kilometer sydöst om Umeå centrum.

Som ett steg i planprocessen ska en naturvärdesinventering enligt svensk standard utföras för att identifiera, avgränsa, beskriva och klassificera de delar av inventeringsområdet som är av betydelse för biologisk mångfald. Ett detaljerat eftersök av naturvårdsarter kommer även utföras inom området med särskilt fokus på blåsippan (fridlyst enligt 8 § i Västerbottens län samt 9 § i Artskyddsförordningen).

Figur 1. Översiktskarta med det aktuella inventeringsområdet samt tidigare känd kunskap om områden med naturvärden och skyddad natur i inventeringsområdet och det omgivande landskapet (i detta fall hittades inga tidigare kända naturvärden inom eller i närområdet till aktuellt inventeringsområde).

Vad är en naturvärdesinventering enligt standard?

En naturvärdesinventering (NVI) innebär att man avgränsar ett inventeringsområde, väljer en detaljnivå och studerar tidigare kända naturvärden i tillgängliga databaser. Därefter genomsöks inventeringsområdet i fält och en rapport sammanställs av resultaten. Detta utförs enligt Svensk Standard SS 199000:2014¹.

En NVI enligt standard syftar till att identifiera de naturmiljöer som har betydelse för biologisk mångfald inom det avgränsade inventeringsområdet och avspeglar skillnaderna av deras betydelse för den biologiska mångfalden. Men även att möjliggöra en jämförelse av resultaten från olika naturvärdesinventeringar.

¹ Se SIS (2014). Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk Standard SS 199000:2014. SIS (2014). Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

2. Metod

2.1 Metodbeskrivning

Inventeringen har genomförts enligt Svensk Standard SS 199000:2014 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning med tillhörande Teknisk rapport (SS 199000:2014, SIS-TR 199001:2014). När en NVI görs på fältnivå bedöms först ett områdes biotop- och artvärde, för att sedan sammanvägas i en slutgiltig naturvärdesklass. De klassningar av naturvärden som gjordes under inventeringen utgår från skalan i Tabell 1 där denna rapport inkluderar naturvärdesobjekt med bedömningen *Visst, Påtagligt, Högt* och *Högsta naturvärde*.

Tabell 1. Skala för naturvärdesklassning (ur SS 199000:2014).

Naturvärdesklass	Betydelse för biologisk mångfald	Förtydligande
1- Högsta naturvärde	Störst positiv betydelse	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
2- Högt naturvärde	Stor positiv betydelse	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
3- Påtagligt naturvärde	Påtaglig positiv betydelse	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.
4- Visst naturvärde	Viss positiv betydelse	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydande att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Ett flertal databaser och webbtjänster har använts för att kartlägga tidigare kända naturvärden och skyddade områden i inventeringsområdet. Dessa förtecknas i Tabell 2 nedan och används som underlag för fältinventeringen. Inga tidigare kända naturvärden påträffades inom eller i nära anslutning till aktuellt inventeringsområde.

Tabell 2. Källor för insamlande av underlag till förstudie av naturmiljön.

Källa	Datamaterial
Naturvårdsverket	Naturreservat
	Riksintressen
	Natura 2000
Länsstyrelsen	Naturvårdsavtal NVA
	Våtmarksinventeringen – VMI
Vatteninformation Sverige (VISS)	Grundvatten, sjöar, vattendrag
Skogsstyrelsen	Biotopskyddsområden
	Naturvårdsavtal Sks
	Nyckelbiotoper
	Sumpskogar
Skyddad skog	Skogsbolagens frivilliga avsättningar
Artportalen	Observationer av naturvårdsarter
ArtDatabanken	Naturvårdsarter och skyddade arter

Naturvärdesinventeringen utfördes på fältnivå. Vad det gäller noggrannheten i inventeringen har nivå *Detalj* valts. Detta innebär att naturvärdesobjekt (hädanefter benämnt NVO) som är minst 10 m² stora och linjeformade objekt som är minst 10 m långa och 0,5 m breda har eftersökts. Inventeringen har vidare genomförts med tilläggen

- Naturvärdesklass 4
- Generellt biotopskydd
- Värdeelement
- Detaljerad redovisning av artförekomst

2.2 Tidpunkt och ansvarig personal

Förstudien, fältstudien och rapporten utfördes av Elin Eriksson. Fältinventeringen utfördes 19/5 2022. Ansvarig för interngranskning av rapporten hos Sweco är David Rocksén.

2.3 GIS och fältdatafangst

Information samlades in i fält med hjälp av en handdator. Naturvärdesobjekt identifierades i fält och registrerades i ArcGIS Online (AGOL). Information om objektet, preliminära bedömningar, ev. skyddsvärda arter och värdeelement etc. noterades. I samband med fältinventeringen togs även fotografier för respektive objekt. Noggrannheten för positionering med denna utrustning är +/- 5 meter.

3. Resultat

3.1 Inventeringsområdet och det omgivande landskapet

Inventeringsområdet utgörs av en ca 180 x 70 m stor yta i centrala Obbola, omgiven av bostadshus och mindre bilvägar. Det ligger strax sydväst om industriområdet knappt 200 m från kustlinjen, samt inom den naturgeografiska regionen 29a Norra Bottenvikens kustslätt (Nordiska ministerrådet 1984) i den mellanboreala zonen (Ahti m.fl. 1968). Inom regionen är landskapet något kuperat med huvudsakligen skogsmark med en mindre andel myrar. Bergarterna i landskapet utgörs bland annat av granit och gnejs, och jordarterna består av morän och postglacial sand med inslag av naket berg och torvjordar. Inom aktuellt projektområde dominerar morän, där stråk av postglacial sand återfinns precis öster och väster om området.

I stort sett all skogsmark i det omgivande landskapet kring Obbola präglas av mänskligt brukande. En mycket stor andel har påverkats av modernt trakthyggesbruk, och de ingående skötselmetoderna kalavverkning, markberedning, plantering, röjning och gallring. Dessa skogar har oftast låga naturvärden. Skogsbruket ger även upphov till en fragmentering av skogsmarken som medför att äldre skogar med höga naturvärden isoleras från varandra. Förutom skogsmark finns en mindre andel myrmark insprängt i landskapet, nordväst om aktuellt projektområde.

Naturmiljöerna inom inventeringsområdet utgörs i östra delen huvudsakligen av yngre skog (10-60 år) och i västra delen öppen gräsyta med spridda träd och buskar. Huvuddelen av skogsmarken inom inventeringsområdet är nyligen avverkad och utgörs av slyskog. Dock återfinns spridda äldre lövträd (björk, sälg) inom området. I västra delen har det tidigare funnits en äldre ladugård, två boningshus samt en äldre smedja, som idag har rivits. Gräsytan har skötts regelbundet, vilket skapar förutsättningar för vissa ängsväxter, som är mindre konkurrenskraftiga, att etablera sig.

3.2 Resultatet av fältinventeringen

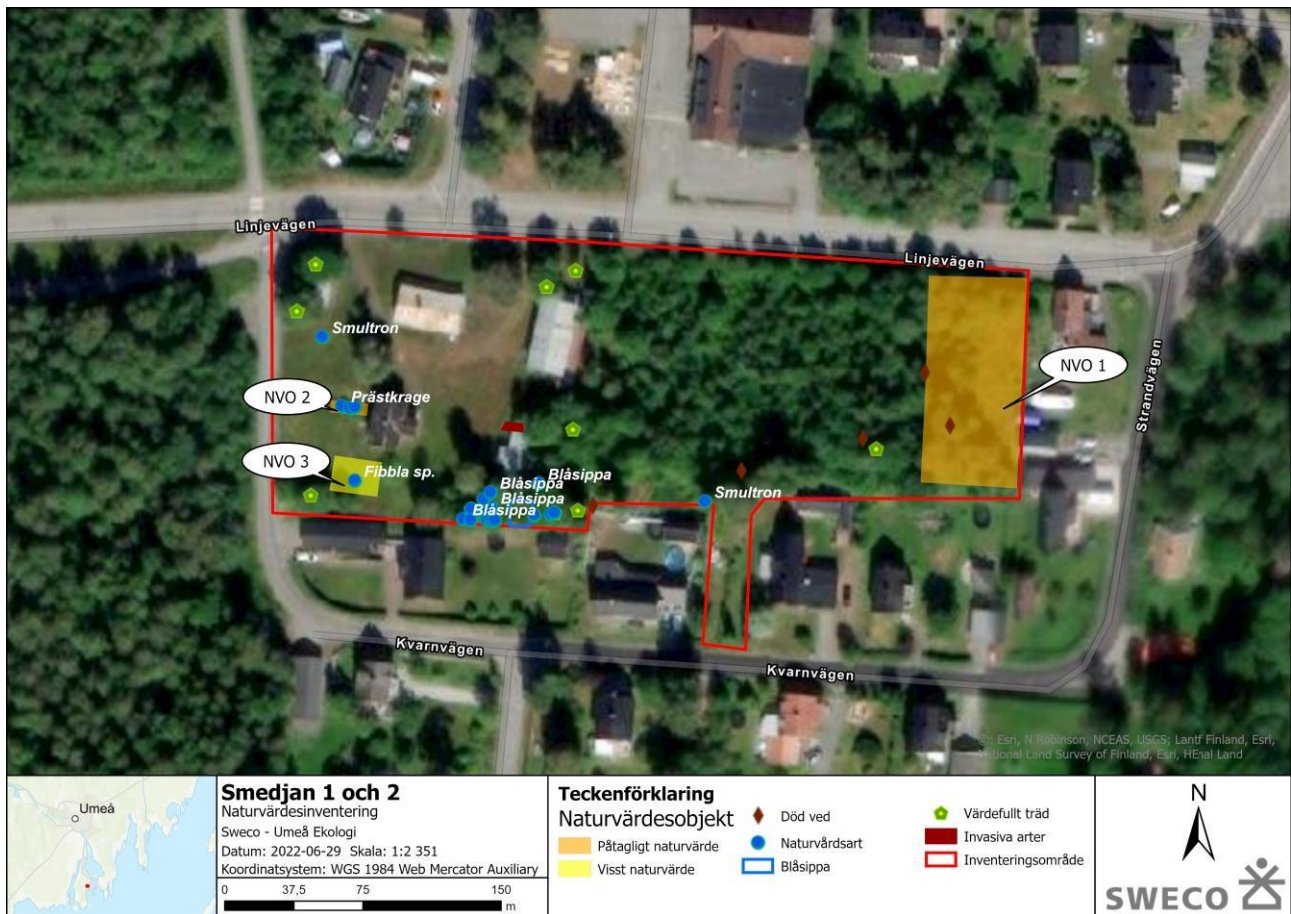
3.2.1 Översikt

Totalt har tre naturvärdesobjekt (NVO) avgränsats inom inventeringsområdet (Tabell 3). Objekten är fördelade på naturvärdesklasserna enligt tabellen nedan.

Tabell 3. Resultatet av fältinventeringen. Antal identifierade naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet.

Naturvärdesklass	Antal naturvärdesobjekt
1 – Högsta naturvärde Av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.	0
2 – Högt naturvärde Av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.	0
3 – Påtagligt naturvärde Av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.	2
4 – Visst naturvärde Av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. (Tillägg till standardutförandet.)	1

Naturvärdesobjekten redovisas på kartan i Figur 2 och beskrivs i detalj under avsnitt 3.2.1. Där framgår bland annat vilka naturvärdsarter som noterades, hur art- och biotopvärde har bedömts och motiveras. Representativa foton från objekten redovisas också.

Figur 2. Resultatet från fältinventeringen.

Hela inventeringsområdet har bedömts med samma noggrannhet. De delar av inventeringsområdet som inte ingår i något NVO kallas övrigt område. Dessa ytor har inte bedömts uppnå lägsta naturvärdesklass för denna inventering (naturvärdesklass 4 - *Visst naturvärde*).

De miljöer som inte klassades till något NVO inom inventeringsområdet utgörs i västra delen av gräsytor och ruderatmark kring husgrunder och mindre upplag av stenblock, grus och jord etc. Äldre lövträd av björk och sälg växer enstaka spritt över området. På en liten yta strax öster om den gamla smedjan observerades den invasiva arten blomsterlupin. I östra delen av inventeringsområdet, innan området med äldre alsumpskog, återfinns ung slyskog av främst rönn och björk, med enstaka medelålders träd (bland annat flerstammig sälg) spritt över området. Gran och tall av varierande ålder finns enstaka spritt över området, där äldre individer växer främst utmed södra långsidan, som vetter mot tomtmarker. Förutsättningar för en rik flora bedöms saknas inom dessa områden.

Figur 3. Miljöbilder från området som inte bedömdes uppnå visst naturvärde.

3.2.2 Naturvärdesobjekt

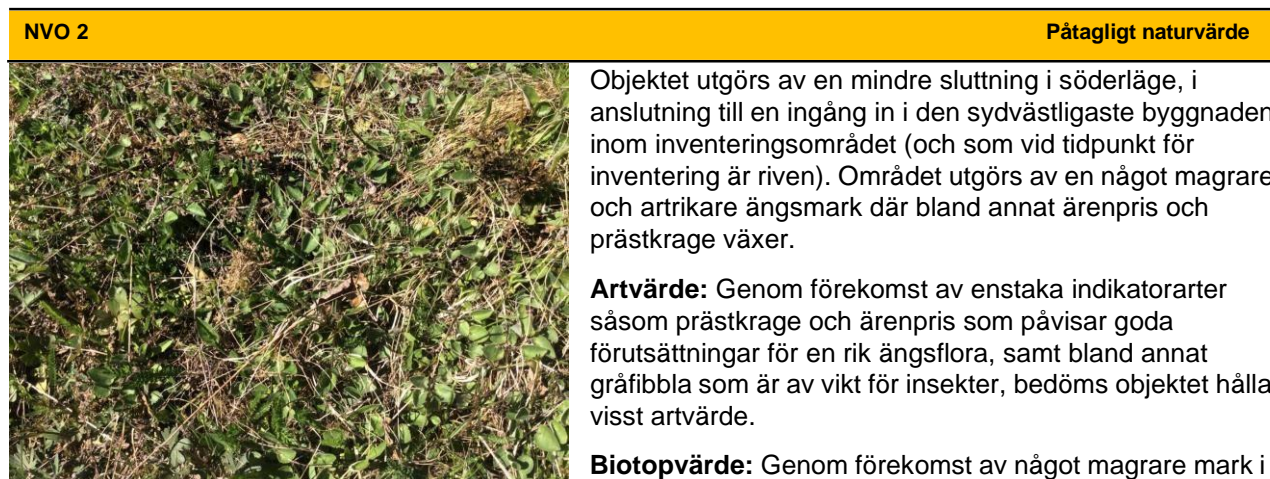
Figur 4. Död ved med spår av hackspett (till vänster och höger) samt representativ bild från NVO 1 (i mitten).

Objektet utgörs av tidigare sumpigt albestånd (ca 60 år) som blivit torrlagt. Inslag av sälg och rikligt både stående och liggande död ved samt enstaka murken högstubbe. Det finns en sparsam inväxt gran och bitvis mycket sly. Enstaka död stående ved har spår av hackspett.

Artvärde: Genom spår av hackspett som påvisar att dessa nyttjar området för födosök bedöms objektet hålla visst artvärde.

Biotopvärde: Genom förekomst av rikligt med död ved av varierande nedbrytningsgrad, enstaka högstubbar samt äldre lövträd bedöms objektet hålla visst biotopvärde.

Naturvärde: En samlad bedömning av biotop- och artvärde motiverar att objektet bedöms hålla påtagligt naturvärde.

Figur 5. Närbild på artsammansättningen i NVO 2 där bl a ärenpris, prästkrage samt fibblor växer.

Objektet utgörs av en mindre sluttning i söderläge, i anslutning till en ingång in i den sydvästligaste byggnaden inom inventeringsområdet (och som vid tidpunkt för inventering är riven). Området utgörs av en något magrare och atrikare ängsmark där bland annat ärenpris och prästkrage växer.

Artvärde: Genom förekomst av enstaka indikatorarter såsom prästkrage och ärenpris som påvisar goda förutsättningar för en rik ängsflora, samt bland annat gråfibbla som är av vikt för insekter, bedöms objektet hålla visst artvärde.

Biotopvärde: Genom förekomst av något magrare mark i söderläge med god solinstrålning, samt kärlväxter som påvisar en viss hävd bedöms objektet hålla visst biotopvärde.

Naturvärde: En samlad bedömning av biotop- och artvärde motiverar att objektet bedöms hålla påtagligt naturvärde.

Figur 6. Närbild på artsammansättningen inom objekt NVO 3 där bland annat rikligt med brunört växer (till vänster) samt översiktsbild över området (till höger).

Objektet utgörs av högvuxen ängsliknande yta, med enstaka fibblor, röllika och rikligt med högvuxen brunört. Ytan ligger strax söder om den sydvästligaste byggnaden inom inventeringsområdet (vilken vid tidpunkt för inventering är rivet).

Artvärde: Genom förekomst av kärlväxter med ett värde för insekter (fibblor, brunört) bedöms objektet hålla visst artvärde.

Biotopvärde: Genom avsaknad av hävdgynnade kärlväxter bedöms objektet hålla lågt biotopvärde.

Naturvärde: En samlad bedömning av biotop- och artvärde motiverar att objektet bedöms hålla visst naturvärde.

3.2.3 Naturvårdsarter

Vid fältbesöket noterades totalt fyra naturvårdsarter inom inventeringsområdet, se Tabell 4. Dessa är knutna antingen till magrare ängsmark eller mullrik och kalkhaltig mark.

Tabell 4. Naturvårdsarter som noterades under inventeringen. I den högra kolumnen anges vilken typ av naturvårdsart det rör sig om, där I = indikatorarter och F = fridlyst.

Artnamn	Kategori
Prästrage	I
Ärenpris	I
Blåsippa	F
Smultron	I

3.2.4 Blåsippa, *Hepatica nobilis*

Figur 7. Närbild (till vänster) samt översiktbild (till höger) över en del av de fynd av blåsippa som gjordes i västra delen längs med den södra kanten av inventeringsområdet.

Inom inventeringsområdet hittades en population av blåsippor i västra delen utmed södra kanten, invid tomtmark (se Figur 2). Området utgörs av gles, humusrik skogsmark med bland annat gran, rönn och björk av varierande ålder. Blåsippa är fridlyst enligt § 8 samt § 9 i Artskyddsförordningen (2007:845):

”8 § I fråga om sådana vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan

1. plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna, och
2. ta bort eller skada frön eller andra delar.”

”9 § I fråga om sådana vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till denna förordning är det förbjudet att i den omfattning som framgår av bilagan

1. gräva eller dra upp exemplar av växter med rötterna, och
2. plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växter för försäljning eller andra kommersiella ändamål.”

3.2.5 Invasiva arter

Blomsterlupin hittades i ett mindre bestånd i inventeringsområdets västra del, inom området med ruderalmark. Se Figur 2 för lokalisering.

4. Sammanfattning

Merparten av området bedöms hålla låga naturvärden då det i huvudsak utgörs av ung slyskog och ruderatmark med låg artrikedom, och är således även av låg betydelse för biologisk mångfald. Ett fåtal naturvärden noterades dock. Dessa utgörs av en artrik sydslänt med indikatorarter för ängsmark, en i nuläget torrlagd alsumpskog med rikligt med död ved, samt en högvuxen ängsliknande yta med värden för pollinatörer. De två förstnämnda bedöms hålla *Påtagligt naturvärde* och den sistnämnda *Visst naturvärde*.

Vid detaljplanering av området föreslås att så liten areal av det östra albeståndet tas i anspråk som möjligt. Detta eftersom det, förutom de naturvärden som observerades på plats, bedöms bidra till variation i landskapet.

Vidare observerades ett flertal äldre lövträd spridda över området (se Figur 2), dessa föreslås sparas i så hög utsträckning som möjligt. Förekomst av levande äldre lövträd är viktiga för bland annat insekter, svampar och lavar.

Den fridlysta arten blåsippa påträffades inom inventeringsområdet, vid södra långsidan av inventeringsområdet (se Figur 2), och anpassningar till detta bör ske. Då denna art är fridlyst enligt § 8 samt § 9 i Artskyddsförordningen, är det av vikt att undvika påverkan på den yta där fynden gjorts. Beroende på nyttjande av området kan projektet även innebära en lokal minskning/påverkan på populationen av blåsippor trots att själva växtplatsen inte störs. Till exempel kan en förändring av markens hydrologi eller minskad solinstrålning ge upphov till en minskning av den lokala populationen. Detta kan förslagsvis undvikas genom att behålla en skyddszon kring växtplatsen.

5. Referenser

Ahti, T. m.fl. 1968. Vegetation zones and their sections in north-western Europe. *Annales Botanici Fennici*. 5:169 – 211.

ArtDatabanken SLU. 2022. www.artfakta.se (2022-06-22)

Nordiska ministerrådet. 1984. Naturgeografisk regionindelning av Norden. 2 uppl. ISBN 91-38-08239-X

SS. 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – *Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk Standard SS 199000:2014.*

SIS. 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – *Komplement till SS 199000. Svensk Standard SIS-TR 199000:2014.*

SLU ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

<https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-verksamhet/publikationer/31.-rodlista-2020/rodlista-2020>

